

Stadswater in Leeuwarden met op de achtergrond de kenmerkende toren Oldenhove.

De Blauwe Diamant van Leeuwarden

In het jaar 2000 werd in Leeuwarden het waterplan 'Blauwe Diamant' van kracht. Sindsdien werken gemeente, provincie en waterschap gestructureerd samen om middels concrete projecten de waterkwaliteit te verbeteren. Door de verbeterde kwaliteit wordt het stadswater een stuk interessanter voor onder meer recreatie.

De gemeente Leeuwarden en de provincie wilden rond 2000 dat Leeuwarden, als hoofdstad van een waterprovincie, zich meer ging profileren als waterstad. Hiervoor waren al de nodige ingrediënten aanwezig, maar die konden beter worden bij gestructureerde samenwerking. Deze overwegingen hebben in 2000 geleid tot het waterplan 'Blauwe Diamant', dat werd ondertekend door de gemeente Leeuwarden, de provincie Fryslân en vier waterschappen (die thans zijn gefuseerd tot Wetterskip Fryslân).

Vliegwieleffect

Jeannet Bijleveld was vanaf het prilste begin tot heden in verschillende rollen betrokken bij de

uitvoering van de projecten van de Blauwe Diamant, thans vanuit Wetterskip Fryslân. Ze ervaart dit plan als een groot succes. 'Het vliegwieleffect van de samenwerking is zo sterk geweest dat anno 2013 al 90 procent van de doelen gehaald is of zelf ver overtroffen, terwijl de planhorizon tot 2030 reikte. Er zijn niet alleen veel projecten uit de

Blauwe Diamant voortgekomen, maar ook is het beleid van de betrokken partijen op elkaar aangepast. Zo heeft de gemeente Leeuwarden al zo'n tien jaar een

◀ Jeannet Bijleveld: '90 procent van de doelen gehaald of zelfs overtroffen'.

Kwaliteitshandboek openbare ruimte met daarin even strenge of zelfs strengere eisen ten aanzien van water als het waterschap. Hierdoor wordt water in alle ontwikkelplannen fundamenteel meegenomen.'

Bijleveld vervolgt: 'Door de projecten in samenhang te bekijken, kan veel meer werk met werk worden gemaakt. Projecten die "niet sexy" zijn, zoals het saneren van waterbodems, worden opeens interessant als het onder de noemer van verbeteren van recreatie valt. En infrastructuureel geld kan opeens als cofinanciering worden gebruikt voor culturele en economische doelen. Zo is in 2001 een economisch projectvoorstel gedaan aan het Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN): Leeuwarden als stad van water en cultuur. 34 projecten met een totale investering van 35 miljoen gulden (circa 16 miljoen euro) kregen zo de ontbrekende 4 miljoen van de SNN. Daardoor kon een aantal kleinere projecten toch uitgevoerd worden. En juist die kleinere projecten kunnen de beleving van grote plannen aanzienlijk versterken. Zo is in het kader van de Blauwe Diamant als eerste project een waterkaart van de stad gemaakt met een waterwandeling langs de interessante waterpunten. Deze was erg populair en heeft voor veel mensen de beleving en bewustwording van het water in de stad vergroot.

Roelof Veeningen, projectleider bij Wetterskip Fryslân, onderstreept het belang van samenhang bij en tussen de verschillende projecten en

▲ Projecten die 'niet sexy' zijn, zoals het saneren van waterbodems, worden opeens interessant als het onder de noemer van verbeteren van recreatie valt.

betrokken partijen. Hij haalt de binnenstadgrachten en de Potmarge (een smalle rivier die dwars door de stad stroomt), als voorbeeld aan. 'De betreffende projecten waren complex en integraal, met aspecten als ruimtelijke ordening, waterkwaliteit, kwantiteit en innovatie. Door de brede betrokkenheid van de diverse afdelingen van de gemeente en het waterschap ontstonden ideeën voor extra maatregelen die door de combinatie toch niet veel meer hebben gekost.'

Informeel ontmoetingen

Om duurzaam effectieve samenwerking tot stand te brengen, raadt Veeningen andere professionals uit de water- en ruimtelijkeordeningswereld aan om voor veel informele ontmoetingen te zorgen. Zo gingen bestuurders ►

▲ Juist kleinere projecten kunnen de beleving van de grotere projecten sterk vergroten.

LEEUWARDEN CAPITAL OF WATER TECHNOLOG

Onder het motto 'Leeuwarden Capital of Water Technology' worden tal van activiteiten ontplooid. Zo is daar de watercampus, een samenwerkingsverband van jonge watertechnologiebedrijven in het bedrijventercentrum Science Center Johannes de Doper. Het wordt fors uitgebreid en krijgt in 2014 een nieuw onderkomen. Ook het kennisinstituut Wetsus zet Leeuwarden op de kaart als waterkennisstad.

Wetterskip Fryslân probeert er in dit kader voor te zorgen dat er zoveel mogelijk showcases in de stad zijn waar mensen watertechnologie in de praktijk kunnen zien. Zo is er bij het de rioolwaterzuiveringsinstallatie een bezoekerscentrum en een 'demosite' waar bedrijven innovatieve zuiveringsprojecten kunnen uittesten. Ook wordt hard gewerkt aan het ontwikkelen van een energiefabriek, waarbij door het vergisten van slib energie opgewekt kan worden. Daarnaast wordt bijvoorbeeld bij de oplevering van het KRW-project (Kaderrichtlijn Water) Kleine Wielen gewerkt aan wandelroutes en een mobiele website, waarop mensen in het gebied filmpjes kunnen zien van hoe dit gebied een metamorfose gehad heeft en wat de bedoeling daarvan was. ●

◀ Roelof Veeningen: 'Extra maatregelen hebben door de combinatie niet veel meer gekost.'

en ambtenaren in het kader van het Interreg-project 'Water City International' regelmatig met een delegatie op pad. Veeningen: 'Het leek omslachtig om de projecten in de vier deelnemende Europese steden gezamenlijk te bespreken, maar het had wel degelijk een gunstig bestuurlijk effect. Omdat elke partner graag vooruitgang wilde laten zien, was er een grote bestuurlijke *drive* om snel beslissingen te nemen. Ook het feit dat een gedeputeerde, dijkgraaf of wethouder elkaar eens informeel konden spreken, gaf veel inspiratie en kansen om dingen te koppelen. Het gezamenlijk optreden naar buiten toe versterkte eveneens de band en de gezamenlijke verantwoordelijkheid van de ambtenaren.'

Voor Wetterskip Fryslân was Leeuwarden de eerste gemeente waarmee op deze manier wordt samengewerkt. Met veel andere gemeenten zijn daarna ook waterplannen gemaakt, passend bij de schaal van de gemeente. Gezien het feit dat doelstellingen zo snel en zo riant zijn gehaald, is het voor andere water- en ruimtetechnici aan te bevelen om zich hierdoor te laten inspireren. Leeuwarden wil graag een toonaangevende waterstad zijn. Dat lijkt goed te lukken, niet alleen door de projecten van de Blauwe Diamant, maar ook door de inspirerende samenwerking op zich genomen. Samenwerking tussen gemeente, waterschap en provincie, maar ook samenwerking met onderwijs- en onderzoeksinstituten op het gebied van water. ●

POTMARGE

De Potmarge is een smalle rivier die dwars door de stad loopt. Er werd van 2000 tot 2005 5 miljoen euro geïnvesteerd in waterbodemsanering en ecologische inrichting, waterberging en een grote riooltransportleiding langs de rivier. Het is nu een prachtige groen-blauwe scheg in de stad waarmee je zo in het buitengebied bent. De route wordt zeer intensief gebruikt door wandelaars en fietsers. In het kielzog van dit waterproject heeft de gemeente Leeuwarden ook nog een ruimtelijke ontwikkelvisie voor het gebied gemaakt. Verdwijnde industrie maakt plaats voor mooie herinrichtingsplannen, woningbouw en duurzame bedrijfspanden. ●

WEBSITES

www.fryslan.nl
www.leeuwarden.nl
www.wetterskipfryslan.nl

WATERSPEELTUIN POTMARGE.

Met de sterk verbeterde waterkwaliteit van de Potmarge werd hier ook een waterspeeltuin aangelegd. Na aanvankelijk enthousiasme bleek de waterkwaliteit toch erg tegen te vallen. Er is jarenlang geprobeerd om dit beter te krijgen met beheersmaatregelen. Toen bleek uiteindelijk in 2012 dat een groot parkeerterrein in de buurt afwaterde op de waterspeeltuin. Op dit parkeerterrein stonden niet alleen auto's maar werden ook dieren gehouden, waardoor er relatief veel bacteriën in het water terecht kwamen. Het parkeerterrein is nu op de riolering gekoppeld en de problemen lijken hiermee opgelost te zijn. ●

WATERKWALITEIT BINNENSTADSGRACHTEN

Doelstelling van dit project, dat liep van 2000 tot 2006, was om aantrekkelijk water te creëren in de binnenstad als onderdeel van de openbare ruimte. In waterter-

◀ Doorvaarbare waterkeringen in de binnenstad: ten onrechte in de pers neergezet als geldverspilling.

men: water met een doorzicht van 60 centimeter. Er is 4,5 miljoen euro geïnvesteerd in waterbodemsanering, twee bergbezinkbassins, doorvaarbare waterkeringen, zuiveringsmethoden (zoals een UV-filter) en een transportleiding. De doorvaarbare waterkeringen waren bedoeld om overdruk in het stadswater te creëren zodat het vuilere boezemwater buiten werd gehouden. De keringen, die op zich niet zoveel geld kostten, sleten sneller dan gedacht door snel groeiende stadswaterrecreatie. De kwaliteit van het boezemwater verbeterde tegelijk ook snel-

ler dan gedacht zodat ze de keringen al na een paar jaar in feite overbodig werden en dus weggehaald zijn. Eigenlijk goed nieuws dus, maar in de pers is dit regelmatig als geldverspilling neergezet. ●